

переконання що таке клопотання викликано бажанням затягнути строки провадження, а особи, запропоновані як експерти, перебувають за кордоном, дане клопотання підлягає відхиленню. Однак зазначимо, що багато залежить також від особистого переконання слідчого у кожному кримінальному провадженні.

При направленні на криміналістичне дослідження документів, виконаних іноземною мовою, слідчому необхідно переконатись у забезпеченні належного їх перекладу. Це можна зробити шляхом представлення оригіналу і виконаного перекладу сторонньому перекладачу. Така додаткова перевірка обґрунтовано потребує додаткових затрат часу, проте слідчий має приймати рішення у цьому питанні виходячи із наявної слідчої ситуації.

Викладене не розв'язує усіх проблем організації і тактики проведення експертиз, що свідчить про необхідність подальших наукових розвідок комплексних систем дослідження проблем, що виникають під час призначення та проведення експертиз у зв'язку із прийняттям нового КПК України. Сучасні розвідки цього напрямку сприятимуть вдосконаленню та приведенню у відповідність із реаліями боротьби зі злочинністю сучасної практики проведення експертиз у кримінальних провадженнях за участю іноземців.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : затв. Законом України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>.
2. Закатов А.А., Смирнов В.В. Правовые, тактические и психологические особенности расследования по уголовным делам с участием иностранных граждан: Учеб. Пособие. – Волгоград: ВСШ МВД СССР, 1984. – 48 с.
3. Бахін В.П., Кузьмічов В.С., Весельський В.К. Тактика слідчої діяльності: поняття, сутність, зміст / В.П. Бахін, В.С. Кузьмічов, В.К. Весельський // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – К., 1998. – № 2. – С. 217-225.
4. Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи [Електронний ресурс] : Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.95 р. N 6 – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

Яковенко О.М.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ДАКТИЛОСКОПІЇ, ЯК НАУКИ

Історія розвитку будь-якої галузі знань містить у собі ще достатньо багато матеріалу, фактів, даних, які вимагають детального вивчення й

узагальнення, тому вивчення генезису будь-якої галузі науки і техніки має особливе значення, оскільки формує систему життєво важливих відомостей і є емпіричною основою як для створення загальної теорії науки, так і для узагальнення певних практичних рекомендацій [1, с. 143].

Сліди пальців і долонь рук, що залишилися на місці події, є найбільш розповсюдженим і важливим джерелом інформації про особу злочинця й обставини злочину. Це обумовлено такими їх властивостями, як індивідуальність, незмінюваність, відновлюваність. На сьогоднішній день дактилоскопічні дослідження залишаються найбільш розповсюдженим видом експертних досліджень, адже серед різноманітних слідів, що вилучаються з місць вчинення злочинів, більше 50 відсотків складають саме сліди рук.

Проблемними питаннями дактилоскопії займалися багато вчених, серед яких О.В. Шведова, Н.І. Клименко, Я.Ю. Кондратьєв, Т.Н. Сидорик, М.В. Салтевский, Н.П. Майлис, Є.А. Разумов, М.П. Молибога, Р.С. Белкін, В.Є. Бергер, А.І. Вінберг, Г.Л. Грановський, А.В. Іщенко, Є.П. Іщенко, І.Ф. Крилов, В.К. Лисиченко.

Е. Локар у своїй роботі «Руководство по криминалистике» поділяє дослідження слідів пальців рук на три періоди: доісторичній, коли людина вперше звернула увагу на особливу будову шкіри на долонях рук від інших частин тіла; емпіричний, коли будова узору стала використовуватись як підпис конкретної особи; науковий, коли Марчелло Мальпігі відкрив анатомічну будову шкіри на пальцях рук, а Пуркін'є описав будову папілярних ліній і шкіри людини взагалі (1823 р.). З цього моменту папілярні узорі перебувають у центрі уваги засновників науки дактилоскопії Р. Генрі, Ф. Гальтона, Вуцетича і багатьох інших, які заклали фундамент сучасної класифікації папілярних узорів, які використовуються для створення дактилоскопічних картотек, розшуку і ототожнення злочинців за слідами пальців рук [2, с. 145].

Вважається доведеним той факт, що доісторичне людство вже мало певні знання в галузі майбутньої науки дактилоскопії. Ці знання не були поверховими. Так, на окремих малюнках, гравюрах із зображенням відбитків рук містяться розриви, роздвоєння папілярних ліній, які на сьогодні є опорними точками для експерта, які проводять ідентифікаційні дослідження [3, с. 10]. Прадавні люди залишали на документах відбитки пальців. Про це свідчать фрагменти 22 тисяч глиняних таблиць, знайдених в руїнах старої Ніневії. На даних документах поряд з іменем автора знаходиться глиняний відтиск нігтьової фаланги великого пальця руки [4, с. 4]. У Європі було знайдено древнє зображення людської руки, висічене на камені. Причому, лінії на долонях та кінчиках пальців були виконані хоч і примітивно, але дуже детально. У Південному Китаї, Сіамі, Камбоджі, Бірмі й Тибеті були знайдені прадавні «складані книги», проштамповані глиняними відтисками. На цих штампах немає жодних зображень, за винятком звичайного малюнку ліній пальців, що належали особі, яка залишила відтиск. У Китаї після того, як у 105 році винайшли папір, увійшло в практику розмішувати відтиски пальців рук, щоб засвідчити справжність укладених угод [5, с. 282]. Однак

невідомо, чи використовувались відбитки пальців для ідентифікації злочинців. Але оскільки в китайському романі XII ст. говориться про викриття вбивці за відбитками пальців, то можна здогадуватися, що вказані народи і раніше могли знати про таку можливість. У 1880 році китайці вже мали цілу колекцію відбитків великих пальців найбільш небезпечних злочинців [6, с. 5].

Перші офіційні відомості про метод встановлення особи за відбитками пальців рук належить китайському письменнику Кіа Кунг'єн у 650 році нашої ери. Він говорить про цей метод лише мимоволі, описуючи дерев'яні таблиці, що в той час використовувались як папір для письма. Коли укладався торговий чи борговий договір, кожна зі сторін отримувала по таблиці. Далі на бокових сторонах таблиць у відповідних місцях залишали відбиток пальця так, щоб приклавши дощечки одну до другої, можна було встановити їх тотожність. Кіа Кунг'єн стверджував, що даний метод підходить для встановлення справжності документа та є захистом від підробок. В Японії «Муніципальний Закон» датований 702 роком містив таку норму: «У разі, якщо людина неписьменна, вона може найняти іншу, яка заповнить документ, а після імені особи, ставиться відтиск його вказівного пальця» [7, с. 17-18]. У 1823 році чеський учений Ян Пуркінє в науковому трактаті «Про фізіологічне дослідження органів зору та будови шкіри» описав папілярні узорі, класифікував їх на дев'ять типів, кожному з яких дав визначення. У 1856 році німецький антрополог Герман Велкер розпочав дослідження незмінності папілярних узорів з часом. Однак, першим, хто довів незмінність папілярних узорів був англієць Вільям Гершель. У 1858 році він, провівши в Індії дослідження змін шкірних узорів із часом, дійшов висновку про те, що папілярні узорі можна використовувати для ідентифікації. В. Гершель почав застосовувати дактилоскопію як метод реєстрації ув'язнених в одній із бенгальських в'язниць [3, с. 10].

У 1892 році вийшла книга одного з провідних вчених в галузі дактилоскопії Френсіса Гальтона «Відбитки пальців». Ф. Гальтон сформулював три обґрунтовані висновки, що відіграють важливе значення у становленні дактилоскопії: папілярні узорі залишаються незмінними протягом всього життя людини, вони неповторні та індивідуальні, але, не дивлячись на індивідуальність, піддаються класифікації [8, с. 9].

Перша публікація про дактилоскопію російською мовою побачила світ 8 липня 1892 року у 53 номері «Юридичної Газети». Замітка мала назву «Відбитки рук та їх значення в судовій практиці». У ній спираючись на роботи сера Ф. Гальтона, докторів Форжо, Фере і Тестю, описувалися якості папілярних узорів пальців і долонь рук, і навіть босих ніг, також можливості виявлення таких слідів за допомогою чорнила, розчину азотнокислого срібла, фтористоводородної кислоти.

Центральним етапом становлення дактилоскопії, як науки, галузі криміналістичної техніки, методу кримінальної ідентифікації та реєстрації вважається середина XX століття. Здобутки вітчизняних та зарубіжних науковців цього періоду мають важливе теоретичне й практичне значення

для діяльності експертних підрозділів, науково-методичного забезпечення їх роботи.

На сьогоднішній день дактилоскопія продовжує розвиватися, знаходячи нові удосконалені способи і прийоми виявлення і вилучення слідів. Також науковці продовжують розробляти способи об'єднання слідів в єдину базу даних, що, в свою чергу, буде сприяти більш швидкому розслідуванню злочинів. В Україні існує велика кількість різноманітних засобів і методів, які застосовуються на місці події для виявлення слідів рук.

Список використаних джерел

1. Философия и методология науки: Учеб. пособ. / Под ред. В.И. Купцова. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 551 с.
2. Криміналістика: Підручник / [Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Тимошенко П.Ю., Салтевський М.В.]. – Київ: АТІКА, 1998. – 416 с.
3. Кобзар С.І. Криміналістичне дослідження слідів рук людини (праксіологічний аспект): [Монографія] / С.І. Кобзар, М.Я. Сегай. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 208 с.
4. Гейндль Р. Дактилоскопия и другие методы уголовной техники в деле расследования преступлений / Роберт Гейндль, В.В. Шпеер; под ред. А.И. Крюкова. – М.: Гостехиздат, 1927. – 332 с.
5. Xiang-Xin, Z. The historical Application of Hand Prints in Chinese Litigation/ Z.Xiang-Xin, L.Chun-Ge // Forensic Identification., 1988. – №38 (6). – P. 277-284.
6. Криміналістичне дослідження слідів рук: [Науково-практичний посібник] / [Дубовий О.П., Лукашенко В.Я., Рибалко Я.В. та ін.]: за заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Атіка, 2000. – 296 с.
7. Ashbaugh, D. R. Quantitative-Qualitative Friction Ridge Analysis: An Introduction to Basic and Advanced Ridgeology / D. R. Ashbaugh // CRC Press: Boca Raton. – FL, 1999. – 224 p
8. Scientific Working Group on Friction Ridge Analysis, Study and Technology (SWGFAST), September 2009. – P. 3-18.

Яковенко О.М., Садченко О.О.

ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ЗМІСТ ЕКСПЕРТНОЇ МЕТОДИКИ

Будь-яка наука оперує певною системою понять. Правильне і однозначне їх тлумачення має особливе значення, оскільки дає систему життєво важливих прецедентів і є емпіричною основою як для створення загальної теорії науки, так і для узагальнення певних практичних рекомендацій і є необхідною умовою правильного застосування наукових положень.

Термін «методика» застосовується в криміналістичній літературі давно, він став звичним і у мові судових експертів. Однак, як показав аналіз наукової і методичної літератури, а також опитування практичних працівників в галузі судової експертизи, однозначного, загального визначення поняття «експертна методика» не має і цей термін тлумачиться